

את כולם, בעסקה אחת

הסכם לשחרור החטופים בשלבים הוא שגיאה אסטרטגית וטקטית, שתחזק בעיקר את חמאס • אבל לא פחות מכך, יש בו פגם מוסרי • ספק אם אלה שיושאר מאחור ישרדו עד שיגיע מועד שחרורם

צילום: דנה קובל

מיצג למען החטופים מול בית המשפט בזמן עדות נתניהו. ישראל צריכה למנף את חילופי השלטון בווישניגטון

מתווה השלבים הוא שכך יישמר מרחב גמישות מספק להמשך המלחמה. השאלה המתחייבת היא מהי מטרת המשך מלחמה זו? מטרת מיטוט הזרוע הצבאית של חמאס והסרת האיום הצבאי המאורגן על שטח ישראל – הושגו ברובן. המטרות של השבת החטופים ושל מיטוט שלטון חמאס ברצועת עזה טרם הושלמו. ישנה הסכמה רחבה על כך שהלחץ הצבאי אינו הכלי היעיל למימוש המטרה של מיטוט שלטוני, אלא דווקא כלים אחרים מעולמות השיקום והבנייה מחדש של מדינות כושלות, כמו שלטון מתחרה ושיתופי פעולה בינלאומיים. אז אם לא לצורך מיטוט שלטון חמאס ולא לשם השבת החטופים – למען איזו תכלית מעוניין הדרג המדיני להמשיך את הנוכחות הצבאית בעזה? הרי אם חס וחלילה ייחטפו ישראלים ויוחזקו על ידי ארגוני טרור דמויי חמאס בסניני או ברמת הגולן הסורית, סביר להניח שלא תוצע השתלטות צבאית על אזורים אלו לתקופה בלתי מוגדרת כדרך הפעולה המועדפת לשחרור החטופים.

ייתכן שההסבר טמון ברבדים אחרים. ייתכן שחברי הדרג המדיני שמתנגדים להסכם כולל ומיידי להשבת כל החטופים קוראים את סיפור עקידת יצחק כפשוטו: אב המוכן להקריב את חיי בנו כדי להוכיח מסירותו לדבר גדול ממנו – אמונתו בהשם. סביר יותר שגם הם מבינים כי לסיפור המיתולוגי, כמו למציאות האסטרטגית של ישראל, ממדי דרש, סוד ורוז עמוקים יותר. כך או כך, ישימו ליבם לכך כי לאחר ניסיון העקידה הכתוב אינו מוכיח עוד את יצחק אלא אומר בבראשית כ"ב: "וַיִּשָּׁב אֲבֹרָהם אֶל נָעֲרִיו, וַיֵּשׁ הָרֹאִים בְּכַף תִּיאֹר של התפרקות המשפחה בשל טראומת העקידה.

על הדרג המדיני לשקול היטב את משמעות הנחיות הנוכחיות לעושים במלאכת המו"מ, ולשמור על החב"רה הישראלית מפני התפרקותה בשל טראומת החטיפה. לא משימת מינימום, אלא משימת מקסימום צריכה להיות הנחייתו: לא מתווה המחזק את מעמדו השלטוני של חמאס ברצועת עזה, אלא כזה המחלישו ומפורר אותו; לא מתווה המבוסס על אילוצים, אלא כזה המבטא את העליונות המוחלטת של ישראל על חמאס, שהושגה בדם; לא הותרת חטופים מאחור בשום אופן, אלא השבת כולם ביחד לגבולם – חיים וחללים כאחד. ■

בעולם המבצעים המיוחדים קיים המושג "משימת מינימום". דמיינו שהדרג המדיני מורה לחפ"ק להחזיר לישראל רק מחצית מהכוח שפועל מעבר לקווי האויב. אך מפקד לא יציית להנחייה כזו

רי אסירים, מרחקי נסיגה או ימי הפסקת האש, אלא שיפור מהותי שעיקרו שינוי מתווה ההסכם להשבת כל החטופים בפעימה אחת, קצרה ומהירה.

השגיאה המקצועית בהסכם בשלבים בנסיבות הנוכחיות היא שמחיריו עבור ישראל לא יכללו רק הפסקת אש, נסיגה חלקית ושחרור אסירים, אלא גם את הישארותם של חלק מהחטופים מאחור. קשה להאמין שהם ישרדו עד להסכם הבא, הן בשל תנאי השבי הקיצוניים והן בשל הבנת האויב המחזיק בהם שאי-השבתם מעידה על כך שאינם נכללים בעת הזו בכל אינטרס ישראלי מעשי.

אמנות הבלתי אפשרי

אמנות המשא ומתן היא כפוליטיקה, אמנות האפשר. משא ומתן להשבת חטופים במזרח התיכון נוגע כבר בספרות של אמנות הבלתי אפשרי. כל הסכם להשבת חטופה אחת או חטוף אחד ירומם כל נפש בישראל ויאיר במשהו את חשכת האבדון הערכי שאופפת אותנו בכל יום נוסף שבו מוחזקים החטופים בידי חמאס בעזה. אם אין כל חלופה אחרת, גם הסכם להשבת חלק מהחטופים ראוי. אך בטרם ייקבע כי אין כל חלופה אחרת, חובה והכרח למצות ולמנף את כל הרכים והשיטות, את כל השינויים באזור ואת כל היתרונות המוחלטים שצברה ישראל, לשם השבת כל החטופים במהלך אחד ומהיר.

ובחזרה לשיקולי הדרג המדיני. ההסבר הרווח להעדפת

במהלך מלחמת חרבות ברזל פעלו מספר פעמים כוחות מיוחדים ישראלים על אדמת אויב. אחד המבצעים שעליהם דווח בתקשורת הזרה הוא פשיטה של שלדג בצפון סוריה בליל 8 בספטמבר 2024. לפי הפיטוים, מטרת המבצע הייתה השמדת מרכז לייצור טילים מדויקים שנבנה על ידי איראן, והכוח מנה כ-100 לוחמים שהגיעו ליעד במסוקים.

בעולם המבצעים המיוחדים קיים המושג "משימת מינימום". דמיינו שחפ"ק המבצע מודיע לטייסי המסוקים העורשים דרכם להחזיר את הכוח לישראל כי הדרג המדיני הורה לבצע משימת מינימום ולהחזיר רק את מחצית הכוח. תשובת הטייס המוביל תהיה ודאי כי אינו מקבל פקודה זו, וניתן לשער שאין בישראל מפקד מבצעי שהיה עונה אחרת.

החפ"ק ינסה עוד לשכנע: "לדרג המדיני יש שיקולים משלו ולהערכתו זו הדרך היחידה להחזיר הביתה לפחות את מחצית הכוח. הוא התחייב להמשיך לפעול כדי להשיב בעתיד את אלו שיוותרו מאחור ויפלו בשבי, בהסכם עם האויב". אפשר להניח שאין מפקד צבאי או ביטחוני בכיר אחד שיסכים להעביר לכוח פקודה כזו מהחפ"ק. הערכים, הנורמות, המורשת המבצעית והאתוס של צה"ל, שב"כ והמורס הפוכים לגמרי להוראה זו.

ובכל זאת מפקדי צה"ל, המוסד ושב"כ משתתפים כיום במשא ומתן להשבת החטופים בעזה, שעל פי הפרסומים לגבי נראה כי הנו מבוסס מראש על משימת מינימום – מתווה הסכם להשבת חלק מהחטופים בשלב הראשון והשאר יישארו בידי האויב. ניתן לשער שמנהלי המו"מ פועלים במסגרת מתווה של הסכם שהוגדר על ידי הדרג המדיני. בנסיבות הנוכחיות, מתווה כזה הוא שגיאה אסטרטגית, טקטית ומקצועית.

פעימה קצרה ומהירה

השגיאה האסטרטגית בהסכם בשלבים היא שבמקום להחליש את יכולתו השלטונית של חמאס על ידי "קילוף" שכבות מהרלוונטיות שלו, הוא מחזק את שלטונו על ידי תוספת שכבה של רלוונטיות. במקום לסיים את המלחמה הצבאית מול חמאס ולעבור למלחמה כלכלית, שיקומית, מדינית וסיכולית שתחנוק באופן שיטתי עוד ועוד מביטויי הרלוונטיות של הארגון עד לאובדן כל שרידי שלטונו, הסכם בשלבים יאפשר לחמאס להמשיך ולהחזיק בחטופים ישראלים יקרי ערך למשך זמן הנתון כולו בידיו ולהחליט, ובכך יותיר אותו רלוונטי מאוד במציאות העתידית. ככל שיהיה לחמאס כוח סחיטה רב יותר מול ישראל, כך יישאר בידיו כוח שלטוני רב יותר ברצועת עזה, והפוך.

השגיאה הטקטית בהסכם בשלבים היא הוויתור ללא תמורה על היתרונות המוחלטים שצברה ישראל מול חמאס מאז שהוצע לו מתווה זה במאי 2024. אז דובר על שחרור בשלבים כדי לאפשר לישראל להמשיך במאמץ הלחימה מול הארגון לשם השלמת מיטוט כוחו הצבאי, שהיווה עדיין איום על ישראל. מאז נפגעו מרבית הכוח הצבאי של הארגון ותשתיותיו, חוסלה כמעט כל הנהגתו, וישראל השיגה שליטה מוחלטת בשטחי הרצועה, בגבולותיה ובאספקה ההומניטרית. לישראל עדיפות מוחלטת על פני חמאס באמצעים, בכוח אדם, בתקציב, ביכולות חימוש ובבניין כוח, וחילופי השלטון בווישניגטון בעוד קצת יותר מחודש כבר משפיעים על שיקולי ההנהגות של המדינות המערבות במו"מ – מצרים, קטאר וטורקיה, יותר משהשפיעה עליהם ארה"ב באביב 2024.

בנסיבות אלה, המהלך המתבקש של ישראל הוא למקסם את השינוי המוחלט במאזן הכוחות מול חמאס בתנאי הסכם חדש, ולא לחזור לתנאי הסכם השלבים ההוא. השיפור הנדרש מהשינוי המוחלט בנסיבות אינו רק ב"נקודות", במספ-